

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ในชั้นปีที่ 1 2 และ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารระหว่างด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารในชั้นปีที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนเตรียมทหารที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา 2550 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น 2 ประเภท คือ ตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม และตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท (Proportionated Stratified Random Sampling) จากนักเรียนเตรียมทหารทั้ง 3 ชั้นปี จำนวน 1,593 ได้ตัวอย่างประชากร 432 นาย แบ่งเป็นชั้นปีๆ ละ 144 นาย 4 เหล่าทัพ เหล่าทัพละ 108 นาย และตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม โดยคัดเลือกนักเรียนเตรียมทหารที่ตอบแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด เพื่อค้นหาปัจจัยและข้อเสนอแนะของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากนักเรียนเตรียมทหารทั้ง 4 เหล่าทัพในแต่ละชั้นปี ได้ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 24 นาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 6 ระดับ จำนวน 48 ข้อ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 432 ชุด และได้รับกลับคืนมาทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่า

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้ One way ANOVA แล้วจึงนำเสนอข้อสรุปในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ส่วนการสัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง คำถามมีลักษณะปลายเปิด โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ปัจจัยของการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุดในระดับไม่ลึกซึ้ง หรือหยาบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต และประเด็นแสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติเมื่อมีโอกาส ปฏิบัติในระดับค่อนข้างน้อย - ระดับไม่ปฏิบัติเลย ในประเด็นทำบุญที่รายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็นไม่ลึกซึ้ง หรือหยาบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต และประเด็นแสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติเมื่อมีโอกาส ซึ่งปฏิบัติมากที่สุด ประเด็นทำบุญที่รายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปฏิบัติค่อนข้างน้อย - ไม่ปฏิบัติเลย มีอย่างไรบ้าง

จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางการแจกแจงความถี่ สรุปเป็นความเรียงเกี่ยวกับปัจจัย และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร โดยส่วนรวมพบว่าการนำความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนเตรียมทหารนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติมากในด้านสังคมและวัฒนธรรม ปฏิบัติค่อนข้างมากในด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยของการปฏิบัติตนตามปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ พบว่า ด้านวัฒนธรรมปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ด้านเศรษฐกิจ นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจโดยรวมไปปฏิบัติค่อนข้างมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีการปฏิบัติมากในประเด็น เลือกใช้สิ่งของโดยคำนึงถึงประโยชน์ และความจำเป็นมากกว่าความอยากได้ ไม่ใช่จ่ายหรือใช้สิ่งของเกินฐานะ ไม่มีภาระหนี้สินเกินตัว เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ต่อสุขภาพ ดื่มน้ำผลไม้ นม น้ำเปล่า แทนน้ำอัดลม และออกกำลังกายและพักผ่อนอย่างเพียงพอ แต่มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อยในประเด็นบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง

1.1.2 ด้านสังคม นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคมโดยรวมไปปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีการปฏิบัติมากที่สุดในประเด็น ไม่ลักขโมย หรือหยิบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีการปฏิบัติค่อนข้างมากในประเด็น ขยันหมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมไปปฏิบัติค่อนข้างมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีการปฏิบัติมากในประเด็น ดูแลและรักษาสาธารณะสมบัติของโรงเรียน ดูแลและรักษาสาธารณะสมบัติของชุมชน ใช้น้ำอย่างประหยัดและคุ้มค่า ใช้เครื่องปรับอากาศตามความจำเป็น และตั้งอุณหภูมิที่ 25 องศาเซลเซียส ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อเลิกใช้งาน และใช้กระดาษสองหน้า

1.1.4 ด้านวัฒนธรรม นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านวัฒนธรรมโดยรวมไปปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีการปฏิบัติมากที่สุดในประเด็น แสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติเมื่อมีโอกาส

1.2 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารระหว่างด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านวัฒนธรรมแตกต่างจากด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมแตกต่างจากด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ

1.3 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารในชั้นปีที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารในแต่ละชั้นปี มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ไม่แตกต่างกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร โดยเลือกนักเรียนเตรียมทหารที่ตอบแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับมีคะแนนมากที่สุดและน้อยที่สุดจาก 4 เหล่าทัพ ในแต่ละชั้นปี มีจำนวน 24 นาย แบ่งประเด็นการสัมภาษณ์เป็น 3 ประเด็น ตามระดับการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ไม่ลักขโมย หรือหยิบของผู้อื่นไปใช้ โดยไม่ได้รับอนุญาต แสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติเมื่อมีโอกาส และระดับค่อนข้างน้อย - ระดับไม่ปฏิบัติเลย ได้แก่ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละประเด็นจะสัมภาษณ์ในเรื่องปัจจัย และข้อเสนอแนะของการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การปฏิบัติมากที่สุดของการไม่ลักขโมย หรือหยิบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต มีปัจจัยพื้นฐานมาจากการอบรมของครอบครัว ประกอบกับกฎระเบียบที่เคร่งครัดของโรงเรียนเตรียมทหาร และปฏิบัติตามศีลธรรม สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ควรรักษากฎระเบียบให้เคร่งครัดอย่างนี้ตลอดไป ต้องเก็บของของตนเองให้ดี และอบรมศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ

2.2 การปฏิบัติมากที่สุดของการของการแสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติเมื่อมีโอกาส มีปัจจัยมาจากการรับรู้ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เพลงปลุกใจ การอบรมจากโรงเรียนเตรียมทหาร การศึกษาด้วยตนเอง และการปลูกฝังจากครอบครัว สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ควรมีสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ เพลงปลุกใจ อบรม ปลูกฝังในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติ แข่งขัน ตอบปัญหา กิจกรรมการแสดงของนักเรียน จัดให้มีห้องนิทรรศการ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการทัศนศึกษา

2.3 การปฏิบัติค่อนข้างน้อย - ไม่ปฏิบัติเลยของการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง มีปัจจัยมาจากนักเรียนยังไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะบิดา-มารดายังคงดูแลค่าใช้จ่ายยุ่งยาก ไม่มีเวลา การใช้จ่ายเงินยังไม่ซับซ้อน และไม่เห็นความสำคัญ สำหรับข้อเสนอแนะ คือ

ควรมีการแนะนำเพิ่มเติมให้เห็นความสำคัญ จัดทำเป็นคะแนน และจัดให้มีสมุดบัญชีพกติดตัว ตลอดเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร สามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวมนำไปปฏิบัติมาก ซึ่งเป็นที่น่าพอใจ แสดงให้เห็นถึงการสอนในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจ นักเรียนเตรียมทหารโดยส่วนรวมนำความรู้ในด้านนี้ไปปฏิบัติค่อนข้างมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นคำตอบที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการสร้างนิสัยการใช้จ่ายอย่างประหยัดให้กับนักเรียนเตรียมทหาร และโครงการให้ความรู้ด้านบริหารจัดการการเงินภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะนักเรียนเตรียมทหารรู้จักการใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า และเลือกใช้สิ่งต่างๆ ตามความจำเป็นและฐานะ รู้จักการออมเงิน ซึ่งเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลักการของความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องการไม่มีภาระหนี้สินเกินตัว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดของด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 5.36$) แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการวางแผนการเงินในระดับดีพอสมควร อาจเป็นเพราะการใช้ชีวิตในโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำ ทางโรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งในเรื่องของที่พัก อาหาร เครื่องแต่งกาย สวัสดิการในด้านต่างๆ นักเรียนจะที่ค่าใช้จ่ายเพียงค่าขนม ค่ารถเดินทางกลับบ้าน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประกอบกับนักเรียนเตรียมทหารทุกคนจะได้รับเงินเดือนอยู่ในอัตราระหว่าง 2,400 – 7,500 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล ดำรงมณี (2546: บทคัดย่อ) เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีชีวิตแบบพุทธ ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคำสอนทางสายกลางของศาสนาพุทธที่เน้นความพอดี และความพอเพียง และยังนำไปสู่การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดได้

สำหรับประเด็นอื่นๆ ในด้านเศรษฐกิจที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติได้มากเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ได้แก่ การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 4.82$) ไม่ใช้จ่ายหรือใช้สิ่งของเกินฐานะ ($\bar{X} = 4.78$) ดื่มน้ำผลไม้ นม น้ำเปล่า แทนน้ำอัดลม ($\bar{X} = 4.64$) อาจเป็นเพราะการปฏิบัติตนในโรงเรียนเตรียมทหารซึ่งมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำ โดยจะอนุญาตให้นักเรียนกลับบ้านได้หากไม่มีภารกิจอื่นใดในวันศุกร์หลังเลิกเรียน และกลับเข้าโรงเรียนในวันอาทิตย์ตอนเย็น ฉะนั้นเวลาส่วนใหญ่ของนักเรียนจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมปิด การที่ต้องปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว จึงไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีการใช้จ่ายมากนัก ประกอบกับสวัสดิการต่างๆ ทางโรงเรียนจะเป็นผู้ดูแลให้ทั้งหมด รวมทั้งในเรื่องของการรับประทานอาหาร ทางโรงเรียนจะจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการให้แก่แก่นักเรียนทั้ง 3 มื้อ โดยมีกองสนับสนุนเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ นักเรียนเตรียมทหารเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงและสมบูรณ์

ส่วนประเด็นการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นประเด็นเดียวของข้อคำถาม จากแบบสอบถามทั้งหมด 48 ข้อ และจากการสัมภาษณ์นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย แม้ว่าจะมีการวางแผนการใช้จ่าย แต่เป็นเพียงแผนการที่ไม่ได้ลงรายละเอียดมากนัก และไม่ได้จัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หากขาดเหลือสิ่งใดก็สามารถขอเพิ่มเติมได้ผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์นักเรียน 17 นาย โดยมีผู้ตอบถึง 16 นาย นอกจากนี้นักเรียนยังเห็นว่าการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เสียเวลา แผนการใช้จ่ายของตนเองยังไม่ซับซ้อน ในชีวิตประจำวันก็ใช้จ่ายเหมือนเดิมทุกวัน และบางคนก็ไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งในเรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นจุดเริ่มต้นของการฝึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นข้อสรุปของสถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ว่า (http://edu.tsi-thailand.org/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=22&Itemid=29, 26 กุมภาพันธ์ 2551) การทำบัญชีรายรับรายจ่ายช่วยให้เกิดการวางแผนอย่างเป็นระบบและรู้คุณค่าของการใช้จ่าย ป้องกันความผิดพลาดในการใช้จ่าย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดลด ละ เลิกการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย และทำให้รู้จักการเก็บออม ส่งผลให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข ทั้งนี้เพราะในชีวิตจริงเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาเป็นนายทหารตำรวจ นักเรียนจะได้รับเงินเดือนประมาณ 8,000 บาท ฉะนั้นนักเรียนเตรียมทหารทุกคนควรฝึกการบริหารจัดการ และรับผิดชอบต่อตนเองอย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านสังคม นักเรียนเตรียมทหารโดยส่วนรรมนำความรู้ในด้านนี้ไปปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นคำตอบที่น่าพอใจ เพราะการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคมนี้ หมายถึง การนำคุณธรรมของศาสนามาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลาง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นเป้าหมาย

สูงสุดของการพัฒนาคน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, <http://www.nesdb.go.th/plan10/index.html>, 8 กุมภาพันธ์ 2550) และยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 78(1) กล่าวคือ การบริหารประเทศให้ดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ (รัฐสภา, http://www.parliament.go.th/parcy/sapadb/sapa13-upload/13-20070706154804_cons.pdf, 26 กุมภาพันธ์ 2551) สำหรับประเด็นการไม่ลักขโมย หรือหยิบขโมยของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต มีการปฏิบัติมากที่สุดในด้านสังคม แสดงให้เห็นถึงนักเรียนเตรียมทหารมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับระบบเกียรติศักดิ์ อันเป็นคุณธรรมสำคัญที่ทางโรงเรียนได้ปลูกฝังให้กับนักเรียนทุกคนนับตั้งแต่วันแรกที่ได้เข้ามาเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ระบบเกียรติศักดิ์เป็นระบบของคุณธรรม ซึ่งหมายถึง ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความมีสัจจะ มีความเคารพในตนเอง ความเที่ยงธรรมและความเมตตากรุณา โดยมีหลักสำคัญอยู่ที่ความซื่อสัตย์ (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2549: 52) ทางโรงเรียนจะอบรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และนักเรียนทุกคนจะต้องปฏิญาณตนก่อนเข้าห้องเรียนในตอนเช้า คือ “นักเรียนเตรียมทหาร จักต้องซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกหก ไม่คดโกง ไม่ขโมย และจะไม่ยอมให้ผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติเช่นนั้นเป็นอันขาด” (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2551: 35) หลักการเหล่านี้จะช่วยกลมเกลียว (Socialization) จนพัฒนาเกิดเป็นค่านิยมของนักเรียนเตรียมทหารได้ ประกอบกับการมีบทลงโทษหากกระทำความผิดในเรื่องของการลักขโมยไม่ว่าสิ่งของหรือเงินจำนวนมากน้อยเพียงใดก็ตาม จะได้รับโทษขั้นสูงสุดคือการไล่ออก และจากการสัมภาษณ์นักเรียนทั้งหมด 18 นาย มีผู้ตอบถึง 13 นาย โดยให้ความเห็นว่า พื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติตนจะมาจากการอบรมของครอบครัว แต่การปลูกฝังในโรงเรียนเตรียมทหารก็มีส่วนเป็นอย่างมากในการสร้างให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ โดยมีผู้ตอบถึง 11 นาย และอยากให้กฎระเบียบของโรงเรียนเคร่งครัดอย่างนี้ตลอดไป มีผู้ตอบ 15 นาย

สำหรับในประเด็นอื่นๆ ของด้านสังคม นักเรียนเตรียมทหารส่วนใหญ่ปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความประพฤติดี ดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประทีป พรหมสิทธิ์ (2545 อ้างถึงใน อภิชาติ พันธเสน, 2549: 217-221) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งมีรากฐานแนวคิดมาจากพระพุทธศาสนาในเรื่องมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยช่วยให้มนุษย์สามารถลดความทุกข์และเข้าถึงความสุขได้ด้วยปัญญา โดยทั้งนี้มี 2 ประเด็น เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่นักเรียนปฏิบัติได้มาก ได้แก่ ไม่เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติด ($\bar{X} = 5.37$) ไม่ก่อการวิวาททั้งใน

หมู่คณะ และระหว่างบุคคลภายนอก ($\bar{X} = 5.47$) เพราะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนเตรียมทหาร เพื่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างเหล่าทัพ โดยการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย ดังปรัชญาของโรงเรียนเตรียมทหาร คือ สามัคคี มีความรู้ คู่คุณธรรม (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2548: 2) นอกจากนี้ทั้งการเล่นการพนันและการทะเลาะวิวาทยังผิดกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นความผิดสถานหนัก จะถูกตัดคะแนนความประพฤติ 16 – 25 คะแนน ถ้าผู้ใดถูกตัดคะแนนความประพฤติเกินกว่า 80 คะแนนภายในปีการศึกษานั้น จะถูกข้ามชั้นหรือถอนทะเบียนทันที (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2549ค: 53, 61) สำหรับประเด็นที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติค่อนข้างมากมี 2 ประเด็น ได้แก่ ขยันหมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อาจเป็นเพราะระเบียบปฏิบัติประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดนับตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน หากไม่มีภารกิจอื่นใดนักเรียนจะหาความรู้เพิ่มเติมได้เฉพาะในช่วงหลังรับประทานอาหารเย็นตั้งแต่เวลา 19.00 – 22.00 น.

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม นักเรียนเตรียมทหารโดยส่วนรวมนำความรู้ในด้านนี้ไปปฏิบัติค่อนข้างมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นคำตอบที่น่าพอใจใน แสดงถึงความตระหนักและการปฏิบัติได้จริงในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า รักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในประเด็นใช้เครื่องปรับอากาศตามความจำเป็น และตั้งอุณหภูมิที่ 25 องศาเซลเซียส ที่มีระดับค่าเฉลี่ยรวมสูงกว่าประเด็นอื่นๆ ของด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 5.10$) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประหยัดพลังงานของโรงเรียนเตรียมทหาร (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2549ข: 1-3) ที่เน้นให้ทุกหน่วยงานในโรงเรียนเตรียมทหารปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และขยายผลสู่การปฏิบัติของนักเรียนเตรียมทหาร แม้ว่าในห้องเรียนของส่วนการศึกษาจะมีเครื่องปรับอากาศทุกห้อง แต่จะเปิดได้เฉพาะช่วงเวลาระหว่าง 13.00 -16.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่อากาศร้อนจัด อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในช่วงบ่ายได้ และต้องตั้งที่อุณหภูมิที่ 25 องศาเซลเซียสเท่านั้น นอกจากนี้ทางโรงเรียนเตรียมทหารยังสนับสนุนให้ประหยัดพลังงานในด้านอื่นๆ เช่น น้ำประปาน้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ส่งผลให้นักเรียนเตรียมทหารประหยัดการใช้พลังงานในด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยที่นักเรียนปฏิบัติได้มากในประเด็นดูแลและรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.94$) และถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อเลิกใช้งาน ($\bar{X} = 4.91$) เพราะการใช้พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านสมดุลและยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามกระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

“...ทุกวันนี้ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์และ

เสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราจะต้องรู้จักใช้
ทรัพยากรทั้งนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทให้ให้สิ้นเปลืองไปโดยไร้
ประโยชน์หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัด
รอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้อง
เหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่เกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบัน
และอนาคตอันยืนยาว..."

(พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิม
พระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2529, 2540: 22)

1.4 ด้านวัฒนธรรม นักเรียนเตรียมทหารโดยส่วนรมนำความรู้ในด้านนี้ไป
ปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นคำตอบที่น่าพอใจมาก เพราะเมื่อพิจารณาเป็นราย
ข้อนักเรียนปฏิบัติมากที่สุดและมากเท่านั้น โดยประเด็นที่นักเรียนมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ แสดง
ความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษชาติเมื่อมีโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ
จัดทำโครงการวีรบุรุษในดวงใจวีรชนคนต้นแบบ โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้
นักเรียนได้เห็นแบบอย่างของผู้ที่มีความกล้าหาญ รักชาติ มีความเสียสละ หรือเป็นผู้ที่ประสบ
ความสำเร็จมีผลงานสร้างสรรคความเจริญให้กับบ้านเมืองได้ (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2551: 85-
88) จากการสัมภาษณ์นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า วีรบุรุษที่เป็นแบบอย่างของการดำเนิน
ชีวิต ได้แก่ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นแบบอย่างของความรักชาติและความกล้าหาญ
รองลงมา คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแบบอย่างของความเสียสละ และการทำเพื่อ
ผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งการรับรู้ส่วนใหญ่ได้มาจากสื่อภาพยนตร์และโทรทัศน์ เพราะมีอยู่
อย่างหลากหลาย ทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน และกระตุ้นให้เกิดความรักชาติมากยิ่งขึ้น
นอกจากนี้นักเรียนยังเสนอแนะว่าควรมีสื่อในลักษณะเช่นนี้ให้มากขึ้น

สำหรับในประเด็นอื่นๆ นักเรียนมีการปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ แสดง
ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 5.36$) และเข้าร่วมกิจกรรม
เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 5.38$) แสดงให้เห็นว่านักเรียน
เตรียมทหารมีความภาคภูมิใจในคุณค่าและภูมิปัญญาไทย ความรักชาติ ศาสนา และจงรักภักดี
ต่อสถาบันกษัตริย์ รวมทั้งสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนเตรียมทหารในข้อที่ 1 คือ มีศรัทธายึดมั่นในอุดมการณ์ของชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ และข้อที่ 2 พร้อมทั้งจะเสียสละอุทิศชีวิต และประโยชน์สุขส่วนตัว เพื่อชาติ
ศาสนาและพระมหากษัตริย์ (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2548: 5)

2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารระหว่างด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการปฏิบัติตนของนักเรียนเตรียมทหารในด้านวัฒนธรรมแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมแตกต่างจากด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ โดยมีการปฏิบัติตนในด้านวัฒนธรรมมากที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติตนของนักเรียนเตรียมทหารในด้านวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่นักเรียนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวันจนเป็นกิจนิสัย ทั้งในเรื่องของความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ประกอบกับเมื่อต้องมาอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนเตรียมทหาร จึงทำให้ต้องปฏิบัติเพิ่มมากขึ้นและกระทำอย่างเคร่งครัด โดยนักเรียนเตรียมทหารจะถูกปลูกฝังให้มีความสำคัญกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังเห็นได้จากข้อกำหนดในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเตรียมทหาร และการเข้าร่วมกิจกรรมแสดงความจงรักภักดีและบำเพ็ญประโยชน์ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และวันสำคัญทางศาสนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2551: 49)

สำหรับการปฏิบัติตนในด้านสังคมที่แตกต่างจากด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะการปฏิบัติตนในด้านสังคมของนักเรียนเตรียมทหารหมายถึง การตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาโดยการใช้สติปัญญา และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งตรงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเตรียมทหาร(โรงเรียนเตรียมทหาร, 2548: 5) ดังนี้

- ข้อ 4 รักษาความสามัคคีในหมู่คณะ
- ข้อ 6 ยึดมั่นในระบบเกียรติศักดิ์โดยเคร่งครัด
- ข้อ 7 เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์
- ข้อ 9 ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และขยันหมั่นเพียรในการศึกษาโดยสม่ำเสมอ
- ข้อ 13 มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม
- ข้อ 17 สร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดในการต้านยาเสพติด โรคเอดส์ และอบายมุข

3. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารในชั้นปีที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารในชั้นปีที่ 1 2 และ 3 มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงไปใช้ไม่แตกต่างกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ การรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่มาจากสื่อที่มีลักษณะเดียวกัน ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือ เป็นต้น และรูปแบบการใช้ชีวิตในโรงเรียนเตรียมทหารตามระเบียบปฏิบัติประจำวันเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ประกอบการดูงานในโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภายในโรงเรียนเตรียมทหาร จัดให้มีดูงานในทุกชั้นปีตามความเหมาะสมของช่วงเวลา แม้ว่าในชั้นปีที่ 3 จะมีกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า เช่น การจัดทำสมุดบัญชีเป็นรายบุคคล ในวิชาเศรษฐศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 และการดูงาน ณ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 14 จังหวัด ระหว่างวันที่ 12-15 กรกฎาคม พ.ศ.2550 แต่เนื่องจากผ่านมาเป็นระยะเวลาานาน อาจส่งผลให้นักเรียนจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545: 261)ว่า การลืมเกิดจากการค่อยๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ที่ได้อธิบายมาแล้วแสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารนำความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เพราะมีการปฏิบัติในด้านต่างๆ มากและค่อนข้างมาก และในแต่ละชั้นปียังปฏิบัติไม่แตกต่างกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่าการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวมปฏิบัติมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติตนในลักษณะดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตนที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ประกอบกับกฎระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัดของโรงเรียนเตรียมทหารอาจมีส่วนสนับสนุนให้การปฏิบัติตนของนักเรียนเตรียมทหารในลักษณะดังกล่าวมีมากขึ้น คงมิใช่ความรู้ที่ได้รับจากการอบรม การจัดกิจกรรมต่างๆ และการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโรงเรียนเตรียมทหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติตนของนักเรียนเตรียมทหารมีมากขึ้น อย่างไรก็ตามการที่โรงเรียนเตรียมทหารเป็นโรงเรียนเฉพาะทางที่มุ่งเน้นการฝึกอบรมเยาวชนและบุคคลชายให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ประกอบกับมีการส่งเสริมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนเตรียมทหารจึงน่าจะเป็นกลุ่มที่สามารถปฏิบัติแล้วบรรลุผลได้เป็นอย่างดี โดยผ่านการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้

1.1 ครูและบุคลากรในหน่วยต่างๆ ของโรงเรียนเตรียมทหารควรให้ความร่วมมือ สนับสนุน และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมและ ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นกิจ นิสัย

1.2 ควรมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและเป็นระบบเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนเตรียมทหาร

1.3 ในประเด็นไม่ลักขโมย หรือหยิบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต และ ประเด็นแสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษชาติเมื่อมีโอกาส ที่นักเรียนปฏิบัติได้มาก ที่สุด ทางโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเตรียมทหารควรจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนำพฤติกรรมดังกล่าวไปปฏิบัติจนเกิดเป็นกิจ นิสัย

1.4 ในประเด็นทำบุญชื้อรายรับ- รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง ที่นักเรียนปฏิบัติได้ ค่อนข้างน้อย ทางโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเตรียมทหารควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติและ นำไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอน และการจัด กิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่ามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวันของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำผล การศึกษามาเปรียบเทียบหาแนวทางการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียน ต่อไปในอนาคต

2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลเรื่องการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากที่นักเรียนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเหล่าทัพและโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อนำผลที่ ได้มาเปรียบเทียบหาแนวทางการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียน และ นายทหาร-ตำรวจต่อไปในอนาคต

2.3 ควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการปลูกฝังให้นักเรียน เตรียมทหารนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นกิริยานิสัย

2.4 พัฒนาโปรแกรมบูรณาการเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปจัดการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาทุกรายวิชา และในรายวิชาอื่นๆ ของหลักสูตร